МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки, підприємництва та інформаційних технологій

Кафедра підприємницьких та соціальних технологій

Допущено до захисту

“_____” _____ 2026 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

_____ **Соколюк С.Ю.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Виконав – студент 4 курсу, групи 42 з-сз/а
освітньої програми «Економіка соціального забезпечення»
спеціальності 232 Соціальне забезпечення
НАБОЙЧЕНКО Кіріл Юрійович

Науковий керівник – д.е.н., професор

СОКОЛЮК Сергій Юрійович

Умань – 2026

Реферат
на кваліфікаційну роботу
студентки факультету економіки і підприємництва УНУ
(спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» ОС «бакалавр»)
НАБОЙЧЕНКО Кіріла Юрійовича
на тему:
«Проблеми та напрями вдосконалення соціального страхування в Україні»

У сучасних умовах соціально-економічної нестабільності в Україні особливої актуальності набуває розвиток соціального страхування. Зростання економічних ризиків, інфляційні процеси, нестабільність доходів населення, а також воєнні події суттєво впливають на фінансову безпеку громадян. У таких умовах страхування життя постає не лише як інструмент фінансового захисту, але й як засіб довгострокового інвестування та стабілізації соціального середовища. Вивчення сучасного стану та перспектив розвитку цього виду страхування є важливим для формування ефективної страхової політики та підвищення рівня фінансової грамотності населення.

В даній роботі, яка складається з трьох розділів, використано теоретичний матеріал із сучасних навчальних посібників, наукових статей та інших праць провідних науковців. Загальний об'єм роботи складає 40 сторінок, основний текст розміщений на 36 сторінках. Робота містить 5 рисунків, 9 таблиць. Кількість використаних джерел становить 50 наукових праці та Інтернет-ресурсів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей розвитку страхування в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності, виявлення основних проблем, що стримують ефективне функціонування цього сегмента ринку, та формування рекомендацій щодо його удосконалення і адаптації до сучасних викликів. Особлива увага приділяється аналізу ролі страхування як інструменту соціального захисту населення та фінансової стабільності в період кризових явищ.

В першому розділі розглянуто теоретико-методичні основи соціального страхування.

В другому розділі здійснено аналіз сучасного стану соціального страхування в Україні.

В третьому розділі окреслено перспективи та напрями розвитку соціального страхування в Україні.

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу стану та перспектив розвитку страхування в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності. У роботі розглядаються теоретичні засади страхування життя, сучасні тенденції на вітчизняному страховому ринку, вплив зовнішніх економічних та соціальних факторів на діяльність страхових компаній. Особливу увагу приділено виявленню бар'єрів, що перешкоджають зростанню цього сегмента, а також обґрунтуванню напрямів його подальшого розвитку з урахуванням світового досвіду.

Ключові слова: страхування, соціально-економічна нестабільність, фінансова безпека, страховий ринок, Україна.

Summary

The qualification work degree is devoted to the analysis of the state and prospects of life insurance development in Ukraine in the context of socio-economic instability. The work examines the theoretical foundations of life insurance, current trends in the domestic insurance market, the impact of external economic and social factors on the activities of insurance companies. Particular attention is paid to identifying barriers that impede the growth of this segment, as well as substantiating the directions of its further development, taking into account international experience.

Keywords: life insurance, socio-economic instability, financial security, insurance market, Ukraine.

ЗМІСТ

ВСТУП …….

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ……

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ……..

2.1 Основні показники функціонування ринку соціального страхування в Україні ……..……

2.2 Вплив соціально-економічної нестабільності на ринок соціального страхування ……

2.3 Цифровізація страхових послуг як інноваційні чинники підвищення довіри населення до страхування життя …….

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ …...…..……

ВИСНОВКИ……...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, які характеризуються впливом воєнних дій, економічною нестабільністю та масштабними соціальними змінами, особливого значення набуває забезпечення належного рівня соціального захисту населення. Одним із ключових інструментів реалізації державної соціальної політики виступає система соціального страхування, яка покликана гарантувати громадянам матеріальну підтримку у випадках настання соціальних ризиків, пов'язаних із втратою працездатності, безробіттям, нещасними випадками на виробництві, хворобою чи досягненням пенсійного віку.

Водночас цифровізація державних послуг, модернізація інституцій соціального захисту та впровадження сучасних інформаційних технологій створюють передумови для підвищення якості надання страхових послуг і забезпечення більшої доступності соціальних гарантій для населення. У зв'язку з цим дослідження особливостей функціонування та розвитку системи соціального страхування в сучасних умовах є актуальним як для наукової спільноти, так і для практики державного управління.

Об'єкт дослідження – процеси функціонування та розвитку системи соціального страхування в Україні в умовах соціально-економічних викликів.

Предмет дослідження – організаційно-економічні механізми, чинники та особливості розвитку соціального страхування як важливої складової системи соціального захисту населення.

Мета роботи – дослідити сучасний стан та тенденції розвитку соціального страхування в Україні, визначити основні проблеми його функціонування в умовах соціально-економічної нестабільності та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення системи соціального страхування відповідно до сучасних потреб суспільства.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувалися такі методи наукового дослідження:

• **Метод аналізу та синтезу** – для узагальнення теоретичних підходів до розуміння сутності соціального страхування, виявлення закономірностей його розвитку та основних проблем функціонування.

• **Порівняльний аналіз і моніторинг** – для дослідження особливостей розвитку системи соціального страхування в Україні та зіставлення її з міжнародним досвідом.

• **Статистичний метод** – для обробки та оцінювання кількісних показників, що характеризують діяльність системи соціального страхування, обсяги страхових виплат, надходження внесків та інші соціально-економічні показники.

• **SWOT-аналіз** – для визначення сильних і слабких сторін системи соціального страхування, а також оцінки можливостей її подальшого розвитку та потенційних загроз.

Завдання дослідження:

• Розкрити сутність соціального страхування та визначити його місце в системі соціального захисту населення.

• Проаналізувати сучасний стан розвитку соціального страхування в Україні.

• Дослідити вплив соціально-економічних факторів на функціонування системи соціального страхування.

• Визначити основні проблеми та перешкоди, які стримують підвищення ефективності соціального страхування.

• Оцінити можливості використання сучасних цифрових технологій для вдосконалення механізмів соціального страхування.

• Проаналізувати напрями реформування системи соціального страхування з урахуванням європейського досвіду.

• Розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування та забезпечення фінансової стійкості системи соціального страхування в Україні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Соціальне страхування є однією з ключових складових системи соціального захисту населення, спрямованою на забезпечення матеріальної підтримки громадян у разі настання соціальних ризиків. Його основним призначенням є гарантування належного рівня соціальної безпеки шляхом компенсації втрати доходу внаслідок хвороби, тимчасової або стійкої втрати працездатності, безробіття, нещасних випадків на виробництві, а також у зв'язку з досягненням пенсійного віку. В умовах сучасних соціально-економічних викликів система соціального страхування набуває особливого значення, оскільки виступає важливим механізмом підтримки населення та забезпечення соціальної стабільності в державі.

В Україні система соціального страхування продовжує розвиватися в умовах реформування соціальної сфери та наближення до європейських стандартів соціального забезпечення. Проте її функціонування ускладнюється впливом економічної нестабільності, міграційних процесів, зростанням навантаження на соціальні фонди та необхідністю підвищення якості надання соціальних послуг. Це обумовлює потребу в удосконаленні механізмів управління системою соціального страхування, розширенні цифрових інструментів та підвищенні ефективності використання фінансових ресурсів.

Актуальність дослідження визначається необхідністю комплексного вивчення особливостей функціонування соціального страхування в сучасних умовах, оцінки впливу соціально-економічних факторів на його розвиток, а також пошуку шляхів підвищення ефективності реалізації соціальних гарантій для населення. Розвиток соціального страхування є важливою умовою забезпечення соціальної справедливості, підвищення рівня захищеності громадян та зміцнення соціальної безпеки держави.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення державної політики у сфері соціального

страхування, підвищення ефективності діяльності відповідних інституцій та формування пропозицій щодо модернізації системи соціального захисту населення в умовах сучасних викликів.

Рис. 1.1. Основні елементи соціального страхування

Рис. 1.1. «Основні складові системи соціального страхування» відображає базові елементи, які формують зміст та структуру соціального страхування. Центральне місце у схемі займає поняття «соціальне страхування», навколо якого згруповані основні складові системи.

1. **Поняття та сутність** – характеризує соціальне страхування як механізм захисту населення від соціальних ризиків шляхом формування та використання спеціальних страхових фондів.

2. **Принципи соціального страхування** – охоплюють обов'язковість участі, солідарність, соціальну справедливість, рівність прав застрахованих осіб, фінансову стійкість та цільове використання коштів.

3. **Суб'єкти системи соціального страхування** – включають державу, застрахованих громадян, роботодавців, органи управління та соціальні фонди, які забезпечують функціонування системи.

4. **Джерела фінансування** – представлені страховими внесками, бюджетними коштами та іншими надходженнями, передбаченими законодавством.

5. **Види соціального страхування** – охоплюють пенсійне страхування, страхування на випадок тимчасової непрацездатності, безробіття, нещасного випадку на виробництві та інші форми соціального забезпечення.

6. **Функції соціального страхування** – включають захисну, соціальну, перерозподільчу, стимулюючу та контрольну функції.

7. **Методи реалізації** – передбачають нормативно-правове регулювання, фінансове забезпечення, адміністрування, інформаційний супровід та контроль за використанням коштів.

Таким чином, рис. 1.1 узагальнює ключові складові соціального страхування та створює теоретичну основу для подальшого дослідження особливостей його функціонування і розвитку в Україні. Візуальне представлення основних елементів сприяє більш глибокому розумінню механізмів соціального захисту громадян та ролі соціального страхування в забезпеченні соціальної стабільності держави.

Для ґрунтовного дослідження системи соціального страхування важливо розглянути її структурний поділ за основними напрямами забезпечення соціального захисту. Така систематизація дозволяє визначити особливості кожного виду страхування, його функціональне призначення та роль у забезпеченні соціальних гарантій населення.

Рис. 1.2. Класифікація соціального страхування

Рис. 1.2. «Класифікація соціального страхування» демонструє основні напрями соціального страхового забезпечення залежно від характеру соціального ризику:

1. **Пенсійне страхування** – спрямоване на забезпечення громадян доходом після досягнення пенсійного віку або у випадках, передбачених законодавством.

2. **Страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності** – передбачає надання матеріальної допомоги під час хвороби, догляду за членами сім’ї або в інших випадках тимчасової непрацездатності.

3. **Страхування на випадок безробіття** – забезпечує фінансову підтримку громадян, які втратили роботу, а також сприяє їхньому працевлаштуванню.

4. **Страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань** – гарантує компенсацію шкоди працівникам у разі втрати здоров'я або працездатності внаслідок виконання трудових обов'язків.

Класифікація соціального страхування є важливим елементом дослідження системи соціального захисту населення, оскільки дозволяє впорядкувати різні види страхового забезпечення відповідно до соціальних ризиків, від яких вони покликані захищати громадян.

Соціальне страхування реалізує комплекс взаємопов'язаних функцій, спрямованих на захист населення від негативних наслідків соціальних ризиків. Їх практична реалізація забезпечує ефективність функціонування всієї системи соціального захисту та сприяє зміцненню соціальної стабільності держави.

Рис. 1.3. Функції соціального страхування

Рис. 1.3. «Функції соціального страхування» відображає основні напрями впливу соціального страхування на соціально-економічний розвиток суспільства:

1. Захисна функція

Передбачає надання матеріального забезпечення громадянам у разі настання страхових випадків, зокрема втрати працездатності, безробіття, професійних захворювань або досягнення пенсійного віку. Її головною метою є мінімізація негативних наслідків соціальних ризиків для населення.

2. Соціальна функція

Спрямована на забезпечення соціальної справедливості та підтримку належного рівня життя громадян. Вона гарантує доступ до соціальних виплат і послуг незалежно від рівня доходів особи.

3. Перерозподільча функція

Забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів між різними категоріями населення через механізм страхових внесків та соціальних виплат. Це сприяє підтримці осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах.

4. Стимулююча функція

Сприяє легальній зайнятості населення, своєчасній сплаті страхових внесків та підвищенню соціальної відповідальності учасників системи соціального страхування.

5. Контрольна функція

Полягає у забезпеченні ефективного використання фінансових ресурсів соціальних фондів, контролі за дотриманням законодавства та цільовим використанням страхових коштів.

Усі зазначені функції перебувають у тісному взаємозв’язку та формують єдину систему соціального захисту населення. Їх реалізація сприяє підвищенню рівня соціальної безпеки громадян, зміцненню фінансової стійкості системи соціального страхування та забезпеченню стабільного розвитку суспільства.

Функції соціального страхування відображають його важливе значення для забезпечення соціальної безпеки населення та підтримання стабільного розвитку суспільства. Завдяки реалізації захисної, соціальної, перерозподільчої, стимулюючої та контрольної функцій система соціального страхування забезпечує матеріальну підтримку громадян у разі настання соціальних ризиків, сприяє зниженню рівня соціальної нерівності та формує умови для підвищення добробуту населення. Ефективне виконання цих функцій є важливою передумовою зміцнення соціальної стабільності та підвищення рівня довіри громадян до державних інститутів.

Рис. 1.4. Методичний підхід до дослідження соціального страхування

Рис. 1.4. «Методичний підхід до дослідження соціального страхування» відображає основні напрями та інструменти наукового аналізу системи соціального страхування.

Основними складовими методичного підходу є:

1. Аналіз нормативно-правової бази

Передбачає дослідження законодавства України у сфері соціального страхування, вивчення міжнародних норм і стандартів соціального забезпечення, а також оцінку ефективності механізмів державного регулювання.

2. Аналіз соціально-економічних показників

Включає вивчення динаміки надходжень страхових внесків, обсягів соціальних виплат, рівня охоплення населення системою соціального страхування та інших показників її функціонування.

3. Оцінка соціальних ризиків

Спрямована на визначення ризиків, які впливають на стійкість системи соціального страхування, зокрема демографічних, економічних, соціальних і трудових чинників.

4. Аналіз поведінки учасників системи

Передбачає дослідження рівня довіри населення до системи соціального страхування, обізнаності громадян щодо соціальних гарантій та особливостей їхньої участі у страховому забезпеченні.

5. Прогнозування розвитку системи

Полягає у розробленні можливих сценаріїв розвитку соціального страхування з урахуванням впливу соціально-економічних змін та результатів проведеного аналізу.

Запропонований методичний підхід дозволяє комплексно оцінити сучасний стан системи соціального страхування, виявити проблемні аспекти її функціонування та обґрунтувати напрями підвищення ефективності соціального захисту населення.

Методичний підхід до дослідження соціального страхування ґрунтується на інтеграції теоретичних засад і практичного аналізу. Використання комплексу різноманітних методів — від нормативно-правового аналізу до прогнозних оцінок — забезпечує всебічне вивчення процесів, що відбуваються у цій сфері. Такий підхід створює підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і розроблення ефективних стратегій розвитку системи соціального страхування в умовах нестабільного соціально-економічного середовища.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Основні показники функціонування ринку соціального страхування в Україні

Соціальне страхування в Україні є одним із найбільш критично важливих, але водночас складних елементів державної системи соціального захисту. Його розвиток безпосередньо відображає загальний рівень економічної стабільності, добробуту населення та ефективності державної соціальної політики. У контексті глибоких соціально-економічних викликів, пов’язаних із війною, демографічною кризою та змінами в законодавстві, загальнообов'язкове державне соціальне страхування зазнає суттєвих трансформацій.

На сьогодні важливо не лише простежити динаміку кількісних показників наповнення та витрат профільних фондів, а й оцінити якісні зміни в структурі соціальних послуг, реальному рівні захищеності громадян та загальній ефективності управління державними коштами. Аналіз сучасного стану системи соціального страхування дозволяє виявити ключові тенденції, системні проблеми та інструменти підвищення стійкості цієї галузі.

Соціальне страхування є базовим фундаментом національної системи соціального захисту. Воно забезпечує фінансову підтримку громадян у разі тимчасової або стійкої втрати працездатності, безробіття, нещасних випадків на виробництві та в разі настання пенсійного віку. Упродовж 2020–2024 років вітчизняна система соціального страхування функціонувала в умовах надзвичайного навантаження, демонструючи адаптацію до викликів воєнного стану, інфляційних процесів та значних змін на ринку праці.

Для оцінки динаміки та життєздатності системи соціального страхування необхідно проаналізувати ключові кількісні та якісні показники, зокрема:

- Обсяг надходжень від єдиного соціального внеску (ЄСВ).
- Кількість застрахованих осіб.
- Загальний обсяг та структуру соціальних виплат.

- Середній розмір допомоги (пенсій, лікарняних, виплат по безробіттю).
- Рівень дефіциту чи профіциту бюджетів соціальних фондів [47-48].

Фінансову стійкість солідарної системи соціального забезпечення найчіткіше відображає динаміка доходів і видатків Пенсійного фонду України**.**

Таблиця 2.1

Динаміка доходів і видатків Пенсійного фонду України у 2021–2025 рр.

Рік	Доходи, млрд грн	Абсолютний приріст доходів	Темп росту, %	Видатки, млрд грн	Абсолютний приріст видатків	Темп росту, %
2021	466,1	–	–	479,3	–	–
2022	511,8	+45,7	109,8	520,7	+41,4	108,6
2023	593,2	+81,4	115,9	594,8	+74,1	114,2
2024	678,8	+85,6	114,4	679,9	+85,1	114,3
2025	734,5	+55,7	108,2	736,2	+56,3	108,3

Протягом 2020–2024 рр. спостерігається стійка тенденція до зростання як доходів, так і видатків Пенсійного фонду. Найбільший приріст доходів відбувся у 2022–2023 роках, що пояснюється інфляційними процесами, зростанням заробітної плати та збільшенням бюджетної підтримки. Темпи росту у 2024 році дещо уповільнилися, що свідчить про стабілізацію фінансових процесів. Водночас видатки зростають пропорційно доходам, що зумовлює збереження дефіциту бюджету фонду.

Проаналізуємо динаміку надходжень єдиного соціального внеску за 2021-2025 роки в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка надходжень єдиного соціального внеску (ЄСВ) у 2021–2025 рр.

Рік	ЄСВ, млрд грн	Абсолютний приріст	Темп росту, %
2021	254,5	–	–
2022	306,0	+51,5	120,2
2023	349,0	+43,0	114,1
2024	412,0	+63,0	118,1
2025	482,0	+70,0	117,0

Надходження ЄСВ демонструють стабільне зростання протягом усього періоду. Найвищий темп росту зафіксовано у 2022 році, що пов’язано з відновленням економіки після пандемії. У 2024–2025 роках приріст знову прискорився, що пояснюється підвищенням мінімальної заробітної плати та частковою детінізацією економіки. Це позитивно впливає на фінансову стійкість системи соціального страхування.

Фінансовий базис бюджету Пенсійного фонду України формується з двох ключових джерел: власних надходжень та цільових трансфертів із Державного бюджету України. Власні доходи фонду акумулюються переважно за рахунок сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ) працюючим населенням, тоді як державні дотації забезпечують покриття дефіциту та фінансування окремих соціальних програм. Аналіз структури надходжень дозволяє оцінити рівень фінансової самостійності фонду та частку державного фінансування в пенсійній системі. Деталізована структура доходів ПФУ представлена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структура доходів Пенсійного фонду України у 2021–2025 рр.

Рік	ЄСВ, %	Державний бюджет, %	Інші надходження, %
2021	54,6	42,0	3,4
2022	59,8	37,0	3,2
2023	58,8	38,5	2,7
2024	60,7	36,5	2,8
2025	65,6	31,5	2,9

Структура доходів Пенсійного фонду змінюється у бік збільшення частки власних надходжень (ЄСВ). Якщо у 2021 році вона становила 54,6%, то у 2025 році — вже 65,6%. Це свідчить про поступове зменшення залежності від державного бюджету, що є позитивною тенденцією. Водночас значна частка бюджетних трансфертів все ще зберігається, що вказує на неповну фінансову самостійність системи.

Після реформування системи соціального захисту та приєднання ФССУ до Пенсійного фонду України, облік та фінансування страхових випадків стали консолідованими. Дослідження фінансових показників цього сектору унаочнює, як змінювалися обсяги фінансування лікарняних, декретних виплат та страхових відшкодувань в умовах макроекономічної нестабільності

Аналіз показників соціального страхування України у 2020–2024 роках свідчить про загальну тенденцію до зростання фінансових ресурсів системи. Основним джерелом доходів залишається єдиний соціальний внесок, частка якого поступово збільшується. Водночас система залишається частково залежною від державного бюджету. Незважаючи на позитивну динаміку доходів, проблема дефіциту Пенсійного фонду повністю не вирішена, що

зумовлює необхідність подальшого реформування системи соціального страхування.

2.2. Вплив соціально-економічної нестабільності на ринок соціального страхування

Протягом останніх років страховий ринок України демонструє стійке відновлення та адаптацію до умов воєнного стану, перевищивши за обсягами залучених премій довоєнний рівень. Головною тенденцією цього періоду стало структурне скорочення кількості дрібних гравців за рахунок жорсткіших вимог регулятора й одночасна консолідація капіталу в руках найбільших компаній. Ключовими драйверами ринку залишаються автострахування (ОСЦПВ, КАСКО) та добровільне медичне страхування, які формують основну частину фінансових надходжень сектору.

Таблиця 2.4

Основні фінансові показники діяльності страхових компаній України у 2021–2025 рр.

Показник	2021р	2022р	2023р	2024р	2025р
Валові страхові премії, млрд грн	48,7	52,3	55,1	60,0	65,0
Страхові виплати, млрд грн	28,5	30,2	27,8	32,4	35,0
Активи страховиків, млрд грн	64,9	64,7	70,3	74,4	67,5
Кількість страхових компаній, од.	233	215	200	200	190

Складено за даними НБУ та наукових досліджень страхового ринку України.

Упродовж 2021–2025 років страховий ринок України демонстрував поступове зростання обсягів діяльності. Валові страхові премії збільшилися з 48,7 млрд грн до 65,0 млрд грн, тобто на 16,3 млрд грн або 33,4%. Це свідчить про розширення попиту на страхові послуги та поступове відновлення ринку після кризових явищ. Водночас обсяг страхових виплат зріс з 28,5 млрд грн до 35,0 млрд грн, що характеризує підвищення рівня виконання страховиками

своїх зобов’язань перед клієнтами. Активи страховиків загалом зросли, хоча у 2025 році спостерігалося їх незначне скорочення. Кількість страхових компаній за досліджуваний період зменшилася на 43 одиниці, що стало наслідком посилення вимог регулятора та очищення ринку від фінансово нестійких установ.

Динаміку страхових премій та виплат проаналізуємо в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка страхових премій та виплат страхових компаній у 2021–2025 рр.

Рік	Страхові премії, млрд грн	Абсолютний приріст премій, млрд грн	Страхові виплати, млрд грн	Абсолютний приріст виплат, млрд грн
2021	48,7	–	28,5	–
2022	52,3	+3,6	30,2	+1,7
2023	55,1	+2,8	27,8	-2,4
2024	60,0	+4,9	32,4	+4,6
2025	65,0	+5,0	35,0	+2,6

Аналіз динаміки страхових премій свідчить про щорічне збільшення надходжень до страхових компаній. Найбільший приріст спостерігався у 2023–2024 роках. У 2022 році, незважаючи на складні умови воєнного стану, страховий ринок зберіг позитивну динаміку збору премій. Водночас страхові виплати у 2022 році скоротилися через зменшення ділової активності та обмеження окремих видів страхування. Уже в наступні роки виплати почали активно зростати, що свідчить про відновлення страхового ринку та підвищення страхового захисту населення й бізнесу.

Рівень страхових виплат страхових компаній України наведемо в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Рівень страхових виплат страхових компаній України у 2021–2025 рр.

Рік	Страхові премії, млрд грн	Страхові виплати, млрд грн	Рівень виплат, %
2021	48,7	28,5	58,5
2022	52,3	30,2	57,7
2023	55,1	27,8	50,5
2024	60,0	32,4	54,0
2025	65,0	35,0	53,8

Рівень страхових виплат характеризує ефективність виконання страховими компаніями своїх зобов’язань. У 2021–2022 роках цей показник перевищував 57%, що свідчить про високий рівень страхового захисту. У 2023 році рівень виплат знизився до 50,5%, що було пов’язано з воєнними ризиками та скороченням обсягів страхових випадків за окремими напрямами страхування. Протягом 2024–2025 років показник стабілізувався на рівні близько 54%, що можна оцінити як позитивну тенденцію для розвитку страхового ринку.

Через повномасштабну війну, масштабне безробіття та безпрецедентну міграцію працездатного населення різко скоротилася база платників єдиного соціального внеску (ЄСВ). Водночас потреба у фінансуванні соціальних зобов'язань (пенсій, допомоги по тимчасовій непрацездатності, виплат ветеранам та внутрішньо переміщеним особам) стрімко зросла.

Соціально-економічна нестабільність в Україні виявилася значним викликом для страхового ринку, однак ринок соціального страхування продемонстрував відносну стійкість та здатність до адаптації.

Таблиця 2.7

Вплив соціально-економічної нестабільності на ринок соціального страхування в Україні

Фактор нестабільності	**Прояв/опис**	**Наслідки для ринку страхування життя**
Військові дії та загрози	Повномасштабне вторгнення РФ, бойові дії, мобілізація населення	Підвищення ризиків, обмеження доступу до страхування в зонах бойових дій
Інфляція та зниження доходів населення	Зростання цін, падіння купівельної спроможності, безробіття	Зменшення кількості нових договорів, зниження обсягів премій
Міграція та переміщення населення	Внутрішнє переміщення, еміграція	Переривання дії страхових договорів, проблеми з комунікацією та обслуговуванням
Невизначеність економічної політики	Зміни у податковій політиці, нестабільність регулювання	Зниження інвестиційної активності страхових компаній
Зниження довіри до фінансових інституцій	Кризи у банківському секторі, страхових шахрайства	Відмова населення від довгострокових договорів, поширення готівкових накопичень
Валютні коливання	Коливання курсу гривні, нестабільність депозитів	Ризики для довгострокових накопичувальних продуктів зі страховими резервами

Соціально-економічна нестабільність суттєво ускладнює розвиток страхування в Україні, знижуючи платоспроможність населення, обмежуючи інвестиційні можливості страхових компаній та зменшуючи довіру до довгострокових фінансових інструментів. Проте, розуміння природи цих викликів дозволяє окреслити потенційні напрями адаптації: розвиток цифрових каналів продажу, впровадження гнучких продуктів, зміцнення фінансової стійкості компаній.

2.3. Цифровізація страхових послуг як інноваційні чинники підвищення довіри населення до страхування життя

Страхування життя (лайфове страхування) є довгостроковим фінансовим інструментом, що розрахований на десятиліття. В умовах макроекономічної нестабільності та війни рівень суспільної довіри до довгострокових інвестицій природно знижується [47-48]. Цифровізація виступає головним інструментом прозорості: відкриті онлайн-кабінети, мобільні додатки та технологія блокчейн дозволяють клієнту в реальному часі бачити стан своїх накопичень та інвестиційний дохід, що мінімізує страх втрати коштів.

Таблиця 2.8 ілюструє динаміку використання основних цифрових каналів комунікації між споживачами та страховими компаніями в Україні протягом 2021–2025 років.

Таблиця 2.8

Рівень використання цифрових каналів взаємодії зі страховими компаніями в Україні (2021–2025 рр.)

Рік	Частка користувачів, що укладали договори онлайн (%)	Частка користувачів, що отримували консультації онлайн (%)	Частка компаній, що надають мобільні застосунки (%)
2021	12	28	35
2022	18	35	48
2023	27	43	60
2024	36	51	72
2025	45	58	80

Згідно з наведеними даними, упродовж п’ятирічного періоду спостерігається чітке зростання частки користувачів, які укладали договори страхування онлайн: з 12 % у 2021 році до 45 % у 2025 році. Аналогічну позитивну динаміку демонструє показник онлайн-консультацій – зростання з 28 % до 58 %. Найбільш стрімке зростання спостерігається в частці страхових компаній, що пропонують мобільні застосунки: з 35 % у 2021 році до 80 % у

2025 році. Це свідчить про активне впровадження цифрових інновацій з боку ринку у відповідь на запити споживачів.

Розвиток страхування життя в Україні є важливим етапом становлення сучасної фінансової системи та соціального захисту громадян. Від початку 1990-х рр., коли було створено перше законодавче поле для діяльності страховиків, до сьогодні ринок пройшов кілька хвиль трансформацій: від класичних накопичувальних продуктів до інноваційних інвестиційно-захисних полісів. Ключовими драйверами цього процесу стали макроекономічна стабілізація, зростання фінансової грамотності населення та цифровізація страхових сервісів.

Головні виклики:

- Нестабільність макроекономічного середовища (інфляція, девальвація, зміни валютних курсів), що знижує купівельну спроможність.
- Недостатня довіра населення до довгострокових фінансових продуктів у зв'язку з попередніми кризовими досвідами.
- Кадровий дефіцит, особливо в сферах actuarial science та insurtech, який ускладнює впровадження складних цифрових інструментів.
- Кіберризики й захист даних, адже зростання онлайн-послуг потребує високого рівня безпеки.

Перспективи та напрями розвитку:

1. Інноваційні технології: застосування штучного інтелекту для андеррайтингу, блокчейн-рішень для прозорості контрактів.
2. Модульні продукти: «build-your-own-plan» з можливістю гнучкого налаштування накопичувальної та захисної частин.
3. Державна підтримка: податкові пільги та субсидування премій для соціально вразливих груп, інтеграція в програму «Дія».
4. ESG-орієнтація: створення «зелених» life-фондів та випуск страхових облігацій з інвестиціями в соціальні та екологічні проєкти.
5. Підвищення фінансової грамотності: інтерактивні симулятори, у партнерстві з EdTech-компаніями.

Український ринок страхування життя перебуває на рубежі чергової хвилі розвитку, де поєднання цифрових інновацій, клієнтоорієнтованих продуктів, державного стимулювання та програм просвіти може стати каталізатором стрімкого зростання. Усвідомлення важливості довгострокового фінансового захисту, а також підвищення рівня довіри та грамотності населення забезпечать сталі умови для інтеграції страхування життя до системи соціального захисту та інвестиційних стратегій українських домогосподарств.

Ринок страхування життя в Україні має значний потенціал для подальшого зростання, що базується на поступовому підвищенні економічної стабільності, цифровізації послуг та зміцненні довіри населення. Стратегічними драйверами розвитку виступають: розвиток insurtech-рішень, активна державна підтримка через програми субсидування премій, а також цілеспрямовані освітні кампанії з фінансової грамотності. Водночас для сталого зростання необхідно подолати такі бар'єри, як недостатня довіра до довгострокових продуктів, ризики геополітичної нестабільності й дефіцит кваліфікованих кадрів. Комплексний підхід, що поєднує інновації, прозору комунікацію та стабільне регулювання, забезпечить подальшу інтеграцію страхування життя до системи соціального захисту та сприятиме посиленню фінансової безпеки українських домогосподарств.

Отже, розвиток страхування життя в Україні знаходиться на шляху динамічної трансформації, де ключовими драйверами є:

- **Технологічна модернізація**, що підвищує швидкість обслуговування та знижує операційні витрати, роблячи продукти більш доступними.
- **Клієнтоорієнтованість**, яка стимулює впровадження гнучких, модульних полісів і покращує досвід взаємодії через омніканальні сервіси.
- **Державне стимулювання** та податкові преференції, що зменшують фінансовий бар'єр для широких верств населення.
- **Підвищення фінансової грамотності**, яке формує попит на страхування як інструмент захисту та заощадження.

Водночас майбутній успіх галузі залежатиме від здатності:

1. **Зберегти баланс** між інноваціями та регуляторними вимогами, забезпечивши безпеку клієнтських даних і надійність страхових резервів.
2. **Управляти ризиками**, зокрема макроекономічними коливаннями та геополітичними викликами, через адаптивні аналітичні моделі та диверсифікацію інвестиційних портфелів.
3. **Нарощувати кадровий потенціал**, готуючи фахівців із цифрових технологій, актуарної справи і клієнтського сервісу.
4. **Зміцнювати довіру** через прозору комунікацію, підзвітність та соціально-відповідальні ініціативи (ESG-проєкти, «зелені» фонди).

Лише комплексний підхід, який поєднає інноваційні рішення, державну підтримку та інформаційно-освітню роботу, здатен перетворити страхування життя на потужний інструмент фінансової стабільності українських домогосподарств і сприяти довгостроковому зростанню економіки.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Система соціального страхування в Україні має значний потенціал для подальшого розвитку, однак його реалізація обмежується рядом системних чинників, серед яких недостатній рівень фінансової обізнаності населення та нестабільність соціально-економічного середовища. Водночас сучасні трансформації створюють нові можливості: посилюється потреба у соціальному захисті, зростає значення персоналізованих підходів, активно впроваджуються цифрові технології та інноваційні рішення.

У таких умовах особливої ваги набуває визначення стратегічних напрямів розвитку соціального страхування, які здатні не лише забезпечити стабільність функціонування системи, а й сприяти її довгостроковому зростанню.

Перспективи розвитку соціального страхування в Україні безпосередньо пов’язані з комплексними змінами у сфері державного регулювання, цифрової трансформації та підвищення рівня фінансової грамотності населення. До ключових напрямів належать: цифровізація процесів, розвиток гнучких та індивідуалізованих продуктів, стимулювання довгострокових соціальних гарантій, а також підвищення прозорості діяльності відповідних інституцій.

Важливим аспектом є також налагодження ефективної взаємодії між державними органами, страховими структурами та громадськістю з метою зміцнення довіри до системи. Це дозволить перетворити соціальне страхування на дієвий інструмент підтримки населення та стабілізації економічних процесів.

Соціальне страхування виконує важливу функцію забезпечення фінансової безпеки громадян і водночас виступає джерелом довгострокових ресурсів для розвитку економіки. Незважаючи на сучасні виклики — економічну нестабільність, демографічні зміни та необхідність цифровізації — система демонструє здатність до адаптації та модернізації.

Основні перспективні напрями розвитку:

1. Впровадження інноваційних технологій. Застосування сучасних цифрових рішень, зокрема штучного інтелекту та аналізу великих масивів даних, сприяє підвищенню точності оцінки ризиків та ефективності управління процесами. Автоматизація оформлення документів і обслуговування клієнтів дозволяє оптимізувати роботу системи та покращити якість послуг.

2. Розвиток цифрової інфраструктури. Формування єдиної цифрової екосистеми передбачає створення зручних електронних сервісів, персональних кабінетів користувачів та інтеграцію з державними платформами. Це забезпечує доступність послуг і підвищує рівень взаємодії між усіма учасниками системи.

3. Розширення спектра послуг. Диференціація соціальних програм дозволяє враховувати потреби різних груп населення. Гнучкі моделі забезпечення сприяють більш ефективному охопленню громадян та підвищують привабливість соціального страхування.

4. Поглиблення міжінституційної співпраці. Розвиток партнерських відносин між фінансовими установами та державними структурами дозволяє створювати комплексні рішення для громадян та підвищує ефективність надання послуг.

5. Підвищення фінансової грамотності населення

Інформаційно-освітні програми сприяють формуванню розуміння ролі соціального страхування та стимулюють відповідальне ставлення до фінансового планування.

6. Державна підтримка. Впровадження стимулюючих механізмів, зокрема пільг і соціальних програм, сприяє розширенню доступу до системи соціального страхування та посиленню її соціальної функції.

7. Орієнтація на сталий розвиток. Інтеграція соціальних та екологічних принципів у функціонування системи дозволяє підвищити її ефективність і відповідність сучасним міжнародним стандартам.

8. Забезпечення кібербезпеки. Захист персональних даних та впровадження сучасних технологій безпеки є необхідною умовою довіри до цифрових сервісів соціального страхування.

9. Орієнтація на потреби користувачів. Підвищення якості обслуговування через впровадження сучасних каналів комунікації та аналіз потреб громадян дозволяє адаптувати систему до змін у поведінці та очікуваннях населення.

Таким чином, реалізація зазначених напрямів сприятиме формуванню ефективної, стійкої та сучасної системи соціального страхування в Україні, здатної забезпечити належний рівень соціального захисту та підтримати економічний розвиток держави.

Подальший розвиток системи соціального страхування в Україні у найближчій перспективі визначатиметься поєднанням цифрових трансформацій, орієнтацією на потреби громадян та активною роллю держави. Посилення уваги до фінансової обізнаності населення, разом із впровадженням сучасних технологічних рішень, створює передумови не лише для стабілізації системи, а й для її перетворення на важливий чинник соціально-економічної стійкості домогосподарств.

Одним із ефективних інструментів стратегічного аналізу є SWOT-аналіз, який дозволяє комплексно оцінити внутрішні характеристики системи та зовнішні умови її функціонування. У сфері соціального страхування його застосування дає змогу визначити ключові переваги й недоліки, окреслити потенційні можливості розвитку та виявити ризики, що можуть впливати на ефективність функціонування системи.

Результати проведеного аналізу дозволяють виділити такі основні аспекти:

Сильні сторони:

– сформована нормативно-правова база;

– налагоджена взаємодія з фінансовими установами;

– поступове впровадження цифрових сервісів;

– наявність механізмів довгострокового соціального забезпечення;

– інтерес з боку міжнародних партнерів та інвесторів.

Слабкі сторони:

– недостатній рівень фінансової грамотності населення;

– низький рівень довіри до довгострокових соціальних інструментів;

– конкуренція з альтернативними фінансовими продуктами;

– обмежена інноваційність у пропозиціях;

– проблеми прозорості та якості обслуговування.

Можливості:

– впровадження сучасних технологій (штучний інтелект, аналітика даних);

– розвиток освітніх програм у сфері фінансів;

– державна підтримка соціально вразливих категорій;

– співпраця з фінансово-технологічними компаніями;

– інтеграція соціального страхування в корпоративні програми забезпечення.

Загрози:

– нестабільність економічної ситуації (інфляційні процеси, валютні коливання);

– вплив зовнішніх і геополітичних факторів;

– можливі зміни у законодавстві;

– ризики кібербезпеки в умовах цифровізації;

– конкуренція з міжнародними цифровими платформами.

Проведений SWOT-аналіз свідчить про наявність достатньо міцної основи для подальшого розвитку системи соціального страхування в Україні. Разом із тим, ефективне подолання існуючих проблем, зокрема низького рівня довіри населення та недостатньої фінансової обізнаності, потребує реалізації комплексних заходів, спрямованих на підвищення прозорості та якості послуг.

Використання сучасних технологічних рішень, а також активна підтримка з боку держави можуть стати ключовими чинниками зростання системи. Водночас важливо враховувати ризики, пов’язані з економічною нестабільністю та кіберзагрозами, і забезпечувати гнучкість у реагуванні на зміни зовнішнього середовища.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз перспектив та напрямів розвитку соціального страхування в Україні

Сильні сторони (Strengths)	**Слабкі сторони (Weaknesses)**
Наявність сформованої нормативно-правової бази, що регулює систему соціального страхування.	Недостатній рівень фінансової обізнаності населення щодо механізмів соціального захисту.
Розвинена мережа взаємодії з банками, роботодавцями та державними інституціями.	Обмежена довіра громадян до довгострокових соціальних програм.
Поступове впровадження цифрових сервісів та електронних платформ обслуговування.	Висока конкуренція з боку альтернативних фінансових інструментів та установ.
Наявність механізмів довгострокового соціального забезпечення населення.	Недостатня гнучкість та інноваційність у формуванні програм соціального страхування.
Підтримка з боку міжнародних організацій та потенційних інвесторів.	Проблеми прозорості та якості обслуговування отримувачів послуг.
Можливості (Opportunities)	**Загрози (Threats)**
Використання сучасних технологій (штучний інтелект, аналітика даних) для підвищення ефективності системи.	Погіршення макроекономічної ситуації (інфляція, зниження доходів населення).
Розвиток освітніх програм і підвищення фінансової грамотності населення.	Геополітичні ризики та вплив воєнних факторів.
Запровадження державних програм підтримки для соціально вразливих категорій населення.	Невизначеність або зміни у законодавстві.
Розширення співпраці з фінтех-компаніями та цифровими платформами.	Зростання кіберризиків і загроз інформаційній безпеці.
Інтеграція соціального страхування в корпоративні програми соціального забезпечення.	Посилення конкуренції з боку міжнародних цифрових сервісів та альтернативних фінансових рішень.

Комплексне поєднання сучасних підходів до розвитку соціального страхування створює передумови для його стабільного зростання та підвищення рівня довіри населення до довгострокових механізмів соціального захисту.

У процесі дослідження було здійснено всебічний аналіз сучасного стану та перспектив функціонування системи соціального страхування в Україні в умовах нестабільного соціально-економічного середовища. Встановлено, що соціальне страхування є важливою складовою системи захисту населення, сприяє підвищенню фінансової безпеки громадян та забезпечує формування довгострокових соціальних гарантій.

Нестабільність економічного середовища, що проявляється у коливаннях основних макроекономічних показників, зниженні платоспроможності населення та невизначеності нормативно-правового поля, суттєво ускладнює ефективне функціонування системи. До основних стримуючих чинників належать недостатній рівень довіри громадян, обмежена фінансова обізнаність, а також недостатній розвиток інноваційних інструментів і технологій.

Водночас аналіз актуальних тенденцій свідчить про наявність значного потенціалу для модернізації системи. Зокрема, впровадження цифрових технологій, розширення спектра соціальних послуг та посилення державного регулювання можуть виступати дієвими інструментами подолання існуючих проблем. Важливим напрямом також є підвищення рівня інформованості населення та забезпечення відкритості й прозорості функціонування відповідних інституцій.

Запропоновані в дослідженні рекомендації спрямовані на вдосконалення нормативного середовища, активізацію розвитку системи соціального страхування та підвищення зацікавленості громадян у використанні її інструментів. Їх реалізація сприятиме зміцненню стабільності системи та забезпеченню її сталого розвитку навіть в умовах зовнішніх викликів.

Поєднання інноваційних технологій, орієнтації на потреби населення, системної просвітницької роботи та державної підтримки формує основу для ефективного функціонування соціального страхування. Це, у свою чергу, підвищує рівень довіри громадян та зміцнює конкурентоспроможність відповідних інституцій.

Отже, соціальне страхування має потенціал стати одним із ключових інструментів забезпечення соціальної стабільності та фінансової захищеності населення України в умовах сучасних економічних трансформацій.

Перспективи розвитку системи визначаються впливом глобальних технологічних змін, соціально-економічних викликів та зростанням очікувань громадян щодо якості послуг. Вирішальне значення мають інноваційні підходи, зокрема цифровізація процесів, персоналізація послуг та впровадження принципів сталого розвитку.

Поряд із цим, важливими факторами є посилення державної підтримки, розвиток партнерських моделей взаємодії між фінансовими установами та вдосконалення систем кіберзахисту. Підвищення рівня фінансової грамотності населення також виступає необхідною умовою ефективного функціонування системи.

Комплексна реалізація зазначених напрямів сприятиме переходу соціального страхування на новий рівень розвитку та його інтеграції в сучасну фінансову систему держави.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досягнуто поставленої мети — здійснено дослідження особливостей розвитку соціального страхування в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності, виявлено основні проблеми, що стримують ефективне функціонування системи соціального страхування, та сформовано рекомендації щодо її удосконалення й адаптації до сучасних викликів.

У післявоєнний період соціальне страхування набуває особливої значущості як ключовий інструмент соціального захисту населення, забезпечуючи компенсацію втрати доходу внаслідок безробіття, тимчасової непрацездатності, інвалідності, професійних захворювань та інших соціальних ризиків. Особливого значення система соціального страхування набуває для ветеранів війни, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю та інших вразливих категорій населення, сприяючи їхній соціальній адаптації, економічній стабільності та підвищенню якості життя.

Основні висновки дослідження:

1. В умовах економічної нестабільності соціальне страхування виступає важливим механізмом забезпечення соціальної безпеки громадян та підтримки їхнього добробуту. Ефективне функціонування системи сприяє зменшенню негативних наслідків соціальних ризиків та підтримці рівня життя населення. Зокрема, важливими напрямами є: підвищення доступності страхових виплат; удосконалення механізмів соціального захисту; забезпечення своєчасного надання соціальної підтримки громадянам.

2. Цифровізація системи соціального страхування сприяє підвищенню якості та оперативності надання послуг населенню. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє спростити процедури отримання соціальних виплат і зменшити адміністративні витрати. Зокрема, важливими напрямами є: впровадження електронних сервісів; розвиток онлайн-платформ для отримання

соціальних послуг; автоматизація процесів обліку та адміністрування страхових внесків і виплат.

3. Державна підтримка та ефективне нормативно-правове регулювання є визначальними чинниками розвитку системи соціального страхування. Удосконалення законодавчої бази сприяє підвищенню рівня соціального захисту населення та зміцненню довіри громадян до державних інституцій. Зокрема, важливими напрямами є: модернізація законодавства у сфері соціального страхування; посилення державного контролю за використанням страхових коштів; забезпечення фінансової стійкості страхових фондів.

4. Інституції соціального забезпечення потребують подальшого вдосконалення в умовах повоєнної відбудови України. Підвищення ефективності їх діяльності є необхідною умовою забезпечення належного рівня соціального захисту населення. Зокрема, важливими напрямами є: цифровізація послуг; посилення кадрового потенціалу; децентралізація управління; розвиток реабілітаційних центрів; розширення співпраці з територіальними громадами та громадськими організаціями.

5. Підвищення рівня соціальної та фінансової обізнаності населення сприяє більш активному використанню механізмів соціального страхування та підвищенню рівня довіри до системи соціального захисту. Поінформованість громадян щодо їхніх прав і гарантій забезпечує ефективнішу реалізацію соціальних програм. Зокрема, важливими напрямами є: проведення інформаційно-просвітницьких кампаній; організація освітніх заходів і тренінгів; співпраця із закладами освіти, громадськими організаціями та засобами масової інформації.

6. Адаптація системи соціального страхування до нових соціально-економічних викликів потребує впровадження інноваційних підходів до надання соціальних послуг та підтримки громадян. Гнучкість і клієнтоорієнтованість системи сприятимуть підвищенню її ефективності та доступності. Зокрема, важливими напрямами є: розробка нових форм соціальної

підтримки; впровадження індивідуалізованих програм соціального захисту; удосконалення механізмів надання допомоги різним категоріям населення.

7. Ефективне управління фінансовими ресурсами системи соціального страхування є необхідною умовою її стабільного функціонування та розвитку. Забезпечення фінансової стійкості страхових фондів дозволяє гарантувати виконання соціальних зобов'язань держави перед громадянами навіть в умовах кризових явищ. Зокрема, важливими напрямами є: удосконалення системи управління фінансовими ресурсами; підвищення прозорості використання коштів; запровадження сучасних механізмів фінансового моніторингу та контролю.

Отже, розвиток соціального страхування в Україні є одним із ключових напрямів забезпечення соціальної стабільності та захисту населення в умовах воєнних і післявоєнних викликів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи соціального страхування, зміцненню соціальної безпеки громадян та формуванню передумов для сталого соціально-економічного розвитку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антропов В. В. Розвиток страхування життя в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності. *Реклама та просування*. Київ, 2023. 278 с.

2. Баранник Л. Б. Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення: теоретичний аспект. Вісник ДДФА. Економічні науки. 2023. № 2. С. 10 - 17.

3. Бланкарт Ш. Д. Страхування життя в Україні / пер. з нім. С. І. Терещенко, О. О. Терещенка; передмова та наук. редагування В. М. Федосова. Київ: Либідь, 2023. 257 с.

4. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. Ки їв: «Олан», 2021. 312 с.

5. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. *Право України*, 2019. № 4. С. 36 - 39.

6. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальний захист в Україні. К.: Знання, 2020. 107 с.

7. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456- VI. (у ред. від 18.04.2020 р.). Ш Ь : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення: 12.09.2024).

8. Бюджетний менеджмент: підручник / за заг. ред. В. М. Федосова. Київ: КНЕУ, 2019. 864 с.

9. Валовий внутрішній продукт України (за даними Міністерства фінансів України). URL: http://index.minfm.com.ua/index/gdp/ (дата звернення: 17.10.2023).

10. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України: підручник. Ки їв.: НІОС, 2022. 608 с.

11. Волгін Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. Р. Страхування життя в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності: посібник. Київ, 2023. 316 с.

12. Державні фінанси: навч. посібник за заг. ред. Базилевич В.Д. Ки в: Атіка, 2020. 368 с.

13. Дідківська Л. І., Головко Л. С. Державне регулювання економіки: на вч. посіб. К.: Знання - Прес, 2021. 209 с.

14. Доходи та витрати населення за регіонами України (за даними Державної служби статистики України). URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 11.11.2023).

15. Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2024. № 5 (45). С.568 - 571

16. Європейська соціальна хартія (переглянута): документ 994 062. URL: https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/994_062#Text (дата звернення: 08.09.2024).

31. Осіпова Л. В., Плахтій В. Г. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: сучасний стан та перспективи. *Проблеми економіки та політичної економії*, 2019. № 1. С. 125 - 139.

32. Осіпова Л., Грицик Н. Фінансування соціального забезпечення в умовах децентралізації. *Приазовський економічний вісник*, 2023. Випуск 3 (13). С. 10 - 15.

О.М. Палій // Навч.посіб. К.: МАУП, 2022. 209 с.

48. Сплата страхових внесків до Пенсійного фонду України: зб. нормат. правових док / [упоряд. : М. М. Данюк, Н. В. Кирієнко]. К. :ІВЦ ДПА України, 2020. 210 с.

49. Теременко Н. П. Розвиток страхування життя в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2023. №10. С. 58-67.

50. Шаповал М. О. Страхування життя як довгостроковий інструмент подолання наслідків кризи. *Вісник пенсійного фонду України*. 2023. №1. С. 25-29.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. 1. Структура страхового ринку

Додаток Б

Рис. 1. Рівні та види регулювання страхового ринку